

PAAR NÄIDET «KALEVIPOJA» ERI TRÜKKIDE REDAKTSIOONILISTEST ERINEVUSTEST

E. Laugaste ja A. Rõõm

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder

Ei ole raske vastata küsimusele, milliseid parandusi ja muutusi on teinud «Kalevipoja» koostaja Fr. R. Kreutzwald eepose järgnevasse trükkidesse. Meie ees on kolm autori eluajal ilmunud trükki, mille võrdlemine näitab, et tekstid on üsna kattuvad. Sisulisi lahkuminekuid ei leidu kuigi olulisel määral. Eepose saamislugu ise on aga küllalt keerukas. Võrdluse aluseks on 1857.—1861. a. vihikute kaupa Opetatud Eesti Seltsi toimetistes ilmunud saksakeelse tõlkega varustatud teaduslik väljaanne, 1862. a. Kuopios ilmunud rahvaväljaanne ja 1875. a. (kaanel 1876) ilmunud kolmas, autori eluajal viimane trükk.

«Kalevipoja» 1857.—1861. a. väljaanne valmis pika aja jooksul. Selle algatas Fr. R. Faehlmann, kelle surma järel 1850. a. tema sõber Fr. R. Kreutzwald jätkas alustatud tööd. 1853. a. lõpuks valmiski eepose esimene versioon, mis ei jõudnud trükikotta tsensoritakistuste tõttu. Selle versiooni töötas Lauluista põhjalikult ümber,¹ ja see ümbertöötus ilmus nüüd Opetatud Eesti Seltsi toimetiste IV (vihikud 1.—4.) ja V (vihikud 1.—3.) köites.

1861. aasta augustikuu teisel poolel ilmusid «Kalevipoja» viimased lood, seega oli teose esimene trükk tervelt päevavalgust näinud.

Juba eepose loomisele asumisest peale oli Kreutzwaldi unistuseks «Kalevipoega» ainult eestikeelse kujul, odavas, rahvale kättesaadavs väljaandes maailma saata. Ja just selle vastu töötasid balti feodaalide, rahva kurnajate esindajad. Vastates oma kirjas 29. okt. 1859. a. A. Schiefneri ettepanekule anda välja ainult eestikeelne «Kalevipoeg», ütleb Kreutzwald järgmist:

«Teie ütlesite oma kirjas välja selle, mida ma algusest peale olen tulemusteta soovinud, nimelt oleks terve teos pidanud algul eesti keeles ilmuma; aga selles asjas seisis Opetatud Eesti Seltsi korporatsioon kangekaelselt nagu raudmüür minu soovide pommirahe vastu. Niisama vähe tuldi vastu minu soovile, et laotud tekstist eraldi eestikeelne äratrükk tehtaks.² Sellepärast oleks küll kena, kui Teil õnnestuks raha lahti sulatada, et eestikeelne rahvaväljaanne teoks saaks.»³

Koguteoses «Sippelgas» II (1861) kõneleb Lauluista kindlasti selle trüki ilmumisest, loodetavasti juba sama 1861. aasta lõpuks, sest 1861. a. kevadel saabus valmis käsikiri Soome Kuopiosse, et seda trükkida Aschani kirjadega, sest Soomes tulid trükikulud odavamad ja tsensuuritingimused olid hõlpsamad.⁴

¹ Ümbertöötamise ulatuse ja laadi kohta vt. Ed. Laugaste, ««Kalevipoja» esimese versiooni ja trükiversiooni võrdluseks». «Kalevipoja» teaduslik väljaanne 1960, lk. 402—412. Ka: Ed. Laugaste, Mõni sõna «Kalevipoja» käsikirjalise ja trükiversiooni võrdluseks «Keel ja Kirjandus» IV (1961), nr. 4, lk. 204—216.

² Olgu märgitud, et saksakeelne äratõmme siiski tehti.

³ Kreutzwaldi kirjavahetus III, lk. 140—141.

⁴ Ligemalt Kreutzwaldi kirjavahetus III.

Tähtis on veel, et Wiedemann oli osa trükipoognaid keeleliselt läbi vaadanud, kuigi ta oli Schiefnerile arvamust avaldanud, et «see erilist lõbu just ei paku»⁵. Tõenäoliselt siis Wiedemannile tuleb omistada suurem osa teksti keelelisi parandusi teises, automaatselt ka kolmandas trükis.

Kreutzwald oli optimistlikult lootnud rahvaväljaande ilmumist 1861. a. lõpuks, aga mitmesugused takistused venitasid. Trükikojal võttis aega Õ-tähe muretsemine. 5. aprillil 1862. a. saabus küll viimane valmis poogen,⁶ nii et aprillis oleks võidud raamat müügile lasta, aga Soomes trükkituna pidi see Peterburisse tsenseerimiseks minema, kus jaatava otsuse tegemine võtnuks jälle omajagu aega. 23. mail 1862. aastal võttis Schiefner «Kalevipoja» Kuopiost tulnud eksemplarid Peterburis vastu,⁷ aga ilma tsenseerimata läkski müügile.

12. juunil saatis Kreutzwald sada brošeeritud eksemplari Tartusse müügile, väikese partii andis ta Võru raamatukauplusesse.⁸ Seega võiks 12. juunit vkj. pidada «Kalevipoja» rahvaväljaande rahva ette ilmumise kuupäevaks.

Soomes trükitud väljaanne sisaldab aga ka palju trükivigu, mille üle Kreutzwald kurdab, teeb märkusi trükikojale, millest asi mõnevõrra paraneb, aga jätab ikkagi soovida. Eri trükkide võrdlemise puhul tuleb seda arvestada. Teose lõppu lisatud «Trüki-eksitused» ei sisalda sellelt alalt kõike.⁹ Vt. näit. kuuenda loo v. 31, kus leidub soomepärase *metsä*.

III trükis (1875, lõplikul kujul 1876) pole tehtud kuigi palju parandusi, küll aga leidub seal trükieksimusi.

Eri väljaannete omavaheliste suhete iseloomustamiseks ja nende näitlikuks tegemiseks pole vaja anda kogu erinevuste registrit, piisab valikust, milleks on võetud «Soovituseks», «Sissejuhatuseks» ja «Kuuks lugu».

Tehniliselt on esitatud näidistekst nii: esimesel kohal on värsi number, mis on ühine kõigile trükkidele, seejärel täielik tekst esimese trüki värsist, kus järgnevais trükkides leidub ükskõik milline muutus (välja arvatud trükivigade õienduses toodud parandused), kolmandas lahtris antakse ainult erinevused. Kui erinevusi leidus nii II kui III trükis, siis on erineva sõna või sõnaühendi ees mõlemad märgitud rooma numbri näol, ühekordne rooma number viitab sellele trükile, milles erinevus esineb.

Võrdluse on teostanud A. Rõõm.

SOOVITUSEKS

<i>Ärkage, hallid muistena ealed!</i>	II, III	<i>healed</i>
<i>Parema päävade pajatust,</i>	II, III	<i>paeatust</i>
<i>Pikalt ju hõbedasses peeglis</i>	II, III	<i>hõbedases</i>
<i>Siidi iuksid silitasid.</i>	II, III	<i>hiuksid</i>
<i>Lendagem lustina lõuneella,</i>	II, III	<i>lõuneella</i>
<i>Võsu õitseb võeral väljal.</i>	II, III	<i>võõral</i>
<i>Mis mina kodu nurmelt nopinud,</i>	II, III	<i>noppinud</i>
<i>Kaugelt võeral väljal künnud,</i>	II, III	<i>võõral</i>
<i>Mis mulle toonud tuule oogu,</i>	II, III	<i>hoogu</i>
<i>Põues peidula pidasin,</i>	II, III	<i>pidanud</i>
<i>Seda mina lauluna lõksutellen</i>	II, III	<i>ma . . . lõksutelen</i>
<i>Võera kuulijatte kõrva;</i>	II, III	<i>võõra kuuliate</i>
<i>Kuhu mo lustina lõõritusi,</i>	II, III	<i>mu</i>

⁵ Vt. Schiefner Kreutzwaldile 24. II 1861 ja Schiefner Kreutzwaldile 27. II 1861. — Kreutzwaldi kirjavahetus III, lk. 198—199.

⁶ Kreutzwald Schiefnerile 7. IV 1862. — Kreutzwaldi kirjavahetus III, lk. 251.

⁷ Schiefner Kreutzwaldile 24. V 1862. — Kreutzwaldi kirjavahetus III, lk. 267.

⁸ Kreutzwald Schiefnerile 16. VI 1862. — Kreutzwaldi kirjavahetus III, lk. 276.

⁹ Kreutzwald Schiefnerile 7. IV 1861. — Kreutzwaldi kirjavahetus III, lk. 251.

<i>Kurvastuse kukutus</i>	II, III	<i>kukutus</i>
<i>Kukun üksi kurba kägu,</i>	II, III	<i>kukkun</i>
<i>Ealitsen üksi igatsusi,</i>	II, III	<i>healitsen</i>
<i>Kunni närtsin nurmedella.</i>	II, III	<i>nurmedela</i>

SISSEJUHATUSEKS

8	<i>Kussa varjud vaikusella,</i>	II, III	<i>vaikusela</i>
9	<i>Pikad piinad peitusella,</i>	II, III	<i>peitusela</i>
11	<i>Põrmu põues põenutavad,</i>	II, III	<i>põõnutavad</i>
12	<i>Ukko õlmas uinutavad,</i>	III	<i>hõlmas</i>
13	<i>Maarja rüpea magavad.</i>	II, III	<i>rüpea</i>
15	<i>Kägu kuldne kukumaie,</i>	II, III	<i>kukkumaie</i>
17	<i>Enam pease mäta alla.</i>	II, III	<i>mätta</i>
20	<i>Valgust varju-valvajalle,</i>	II, III	<i>varju valvajale</i>
21	<i>Kuma kuju-kudujalle;</i>	II	<i>kueu kudujale</i>
		III	<i>kuju kudujale</i>
26	<i>Tuleb oogult tuule tuhing,</i>	II, III	<i>hoogult</i>
29	<i>Kuulutago kallimaida</i>	II, III	<i>kuulutago</i>
30	<i>Unustusse uinund asju,</i>	II, III	<i>unustuse</i>
31	<i>Mõtest läinud mälestusi,</i>	II, III	<i>mõttest</i>
35	<i>Udu õlmal hüpelelles;</i>	III	<i>hõlmal</i>
36	<i>Kuhu vaimu-äbarikud</i>	II, III	<i>vaimu äbarikud</i>
40	<i>Õode vilul õilme-karva</i>	II, III	<i>õilmekarva</i>
44	<i>Nää sa keerdu, neitsikene,</i>	II, III	<i>näe</i>
46	<i>Sõna sõudeid laulikulle!</i>	II, III	<i>laulikule</i>
52	<i>Kulla kägu kukutelles</i>	II, III	<i>kukutelles</i>
56	<i>Rutes Kalmu kungastelle,</i>	II, III	<i>ruttes ... kungastele</i>
69	<i>Aava lehti argelikult</i>	II, III	<i>haava</i>
72	<i>Ohul elid õrnad ealed,</i>	II, III	<i>helid ... healed</i>
81	<i>Lustilugu, leinanutu,</i>	II, III	<i>leinanuttu</i>
86	<i>Rõem ja mure kaksikvennad</i>	II, III	<i>rõõm</i>
88	<i>Kõnnivad käsi kässa,</i>	II, III	<i>käessa</i>
103	<i>Magasivad pilve rüpes,</i>	II, III	<i>rüppes</i>
104	<i>Peteliku põue peitus.</i>	II, III	<i>peidus</i>
105	<i>Kas sa tunned kulmu kaste,</i>	II, III	<i>kastet</i>
106	<i>Langevada laugu veta?</i>	II, III	<i>vetta</i>
107	<i>Rõemu silmapilgu ilu,</i>	II, III	<i>rõõmu</i>
109	<i>Silmapisar sigitamas,</i>	II, III	<i>silma pisar</i>
111	<i>Kergib süda kõrgemalle,</i>	II, III	<i>kõrgemale</i>
114	<i>Kürest kukub kulmu kaste</i>	II, III	<i>kukub</i>
117	<i>Veerevaida värssisida:</i>	II, III	<i>värssisida</i>
118	<i>Võtab pihu võlvi vallast,</i>	II, III	<i>võttab</i>
119	<i>Tüki teise tõsi-talust,</i>	II, III	<i>tõsi talust</i>
120	<i>Kolmandama kuulu-külast,</i>	II, III	<i>kuulu külast</i>
121	<i>Laenab lisa meele-laekast,</i>	II, III	<i>meele laekast</i>
122	<i>Mõte-mõisa magasista.</i>	II, III	<i>mõtte mõisa</i>
123	<i>Näitab kuju kulla nägu,</i>	II, III	<i>kueu</i>
129	<i>Laane nurgas nutemaie,</i>	II, III	<i>nuttemaie</i>
132	<i>Nutu ealta ärgatanud,</i>	II, III	<i>nuttu healta</i>
146	<i>Kaste õlma kergitusel,</i>	III	<i>hõlma</i>
149	<i>Mässamiste mõega mängi,</i>	II, III	<i>mõõga</i>
155	<i>Ohtopäivi ohkamisi,</i>	II	<i>ohtupäivi</i>
		III	<i>ohtupäivist</i>
158	<i>Võeraste vasta võideldes</i>	II, III	<i>võõraste</i>
169	<i>Võersil vahvad võidumehed</i>	II, III	<i>võõrsil</i>
170	<i>Tulepaistel pajatelles</i>	II, III	<i>paeatelles</i>
174	<i>Istus nende keskeella,</i>	II, III	<i>keskeela</i>

175	<i>Kuulas käsi pösakille</i>	II, III	<i>pösakülle</i>
179	<i>Jumedaida juhtusida,</i>	III	<i>juhatusid</i>
186	<i>Tulepaistel pajatati,</i>	II, III	<i>paeatati</i>
192	<i>Kui hakan kuuldu kuduma,</i>	II, III	<i>hakkan</i>
197	<i>Puie peidus, pöesa varjus,</i>	II, III	<i>pöösa</i>
198	<i>Lepa leina õlma alla,</i>	III	<i>hõlma</i>
199	<i>Kurbtus' kase kate alla</i>	II	<i>katte</i>
203	<i>Kell' ei kasva kohendaja,</i>	II, III	<i>kohendajat</i>
213	<i>Seltsmes Tautsi tape süngi.</i>	II, III	<i>tappe</i>
214	<i>Se'p se Eesti muiste põli</i>	II, III	<i>seep se</i>
218	<i>Hallijate ealitsusel,</i>	II, III	<i>healitsusel</i>
221	<i>Sammeldanud süngidelle:</i>	II, III	<i>süngidele</i>
223	<i>Isa iluks pösakese,</i>	II, III	<i>pöösakese</i>
230	<i>Sibli hästi sügavalle,</i>	II, III	<i>häästi sügavale</i>
231	<i>Et nad kaunist' kasvamaie,</i>	II, III	<i>naad</i>
233	<i>Lähäksid rüngaste rõemuks,</i>	II, III	<i>lähöksid ... rõõmuks</i>
234	<i>Uinusüngidelle iluks</i>	II, III	<i>uinusüngidele</i>
238	<i>Vaikses põrmu rüpes puhkab?</i>	II, III	<i>rüppes</i>
240	<i>Põrmu põue peitevalle</i>	II, III	<i>peitevale</i>
249	<i>Sõgedate sõna-sõba:</i>	II, III	<i>sõna sõba</i>
252	<i>Mõllav mõeka magatanud,</i>	II, III	<i>mõõka</i>
253	<i>Surma süngi suikutanud,</i>	II, III	<i>suigutanud</i>
259	<i>Külakiigel õetsutasin,</i>	II, III	<i>õõtsutasin</i>
260	<i>Uinusin ma une-ikes,</i>	II, III	<i>une ikes</i>
262	<i>Pöesa varjul puhkamaie,</i>	II, III	<i>pöösa</i>
263	<i>Jaani-linna ligidalle.</i>	II, III	<i>Jaani linna ligidale.</i>
265	<i>Kogematta kuldsed kujud,</i>	II, III	<i>kogemata ... kueud</i>
267	<i>Suikuvale silma ette,</i>	II, III	<i>suikuvale</i>
268	<i>Vaimu vaate väraville.</i>	II, III	<i>väravile</i>
270	<i>Lustilised laulu-loojad,</i>	II, III	<i>laulu loojad</i>
275	<i>Uduvarjus hüpamaie;</i>	II, III	<i>hüppamaie</i>
278	<i>Libisedes ligemalle,</i>	II, III	<i>ligemale</i>
283	<i>Puhkage, kolletand kujud,</i>	II, III	<i>kueud</i>
287	<i>Taara toas äratab uuest!</i>	II, III	<i>uest</i>
289	<i>Viru- ja Järva maa võsud,</i>	II, III	<i>Järvamaa</i>
293	<i>Kuulge, oh kuulge mo kõne!</i>	II, III	<i>mu kõnet</i>
294	<i>Kaugema päävade kujud,</i>	II, III	<i>kueud</i>
313	<i>Jutta iukse salgusta.</i>	II, III	<i>hiukse</i>
315	<i>Jälgilt koko koristasin —</i>	II, III	<i>kokku</i>

KUUES LUGU.

6	<i>Vara enne valgeheta</i>	II, III	<i>valgeheta</i>
7	<i>Hakas koeo minemaie,</i>	II, III	<i>hakkas koeu</i>
10	<i>Mõnusamad mõtekesed,</i>	II, III	<i>mõttekesed</i>
13	<i>Soomes elas kuulus sepa,</i>	II, III	<i>seppa</i>
16	<i>Mõnusama mõega meister.</i>	II, III	<i>mõõga</i>
17	<i>Kalevi poeg pajatama:</i>	II, III	<i>paeatama</i>
18	<i>«Enne koeo minikuda</i>	II, III	<i>koeu</i>
19	<i>Peaksin mõeka muretsema,</i>	II, III	<i>mõõka</i>
28	<i>Seal tuli vasta metsa suuri.</i>	III	<i>tulli</i>
31	<i>Eksis mööda männi metsa,</i>	II	<i>metsä</i>
35	<i>Õo tuli pika ja pimedas,</i>	III	<i>tulli</i>
36	<i>Taevas tähata ja tume;</i>	II, III	<i>täheta</i>
38	<i>Katsus teeda käsidella.</i>	III	<i>teede</i>
		II, III	<i>käsidela</i>
39	<i>Kalevide kallim poega</i>	III	<i>Kalevida</i>
42	<i>Pahatujuul pajatelles:</i>	II, III	<i>Pahatujuul paeatelles</i>

43	«Kõik nüüd kullad lähvad koeo,	II, III	koeu
49	Tuules on mul tule-ase,	II, III	tule ase
53	Kui sain päeva paistusella,	II, III	paistusela
55	Sala sõudikude saatel,	II, III	sõudikute
56	Ilma et mo silmad nägid,	II, III	mu
57	Jätis mind vaeseks järele;	II, III	jättis
58	Vennad kaugel Virudella,	II, III	Virudela
59	Teised Turgi raeadella.	II, III	raeadela
60	Jäin kui lagle laenetelle,	II, III	laenetele
64	Teise päeva tõusikulla	II, III	tõusikula
69	Kägu kukus kuuse otsast,	II, III	kukkus
73	«Olge terve, targad nokad,	III	terved
		II, III	nokkad
75	Pajatas Kalevi poega.	II, III	peaeatas
76	Seadis sammud sõudevalle,	II, III	sõudevale
78	Ohtu tüüril tallamaie.	III	(v. 78 puudub)
81	Sai ta laia lagedalle.	II, III	lagedale
84	Kõndis Kalev kaugemalle.	II, III	kaugemale
90	«Kuhu lähäd kiirel käigil,	II, III	lähed
94	«Mul tuli mõnus mõte meele,	II, III	mõtte
95	Hüva arvu ajudessa;	II, III	aeudesse
97	Soome sepa sõbrustada,	II, III	seppa
98	Tahtsin mõeka tingimaie,	II, III	mõõka
100	Juhatele, eidekene,	II, III	juhatele
101	Kuulutelle, kulla moori,	II, III	kuulutele
102	Kust ma leian sepa teeda,	II, III	seppa
103	Raudakäpa radasida?»	II,	raudakäppa
104	Vana eiti mõistis kohe,	II, III	eite
110	Kihutelle jõe kalda,	II, III	kihutele
114	Leiad mäge lagedalta,	II, III	mäe
124	Kena oru keskeella,	II, III	keskeela
128	Kuulsa Soome sepa koda.»	II, III	seppa
134	Kihutelles jõe kalda;	II, III	kihuteles
138	Leidis mäge lagedalta,	II, III	mäe
140	Marssis mööda mäe äärta,	II	marsis
148	Sõudevalle silmadesse.	II, III	sõudevale
149	Kaugemalle kihutelles	II, III	kaugemale
150	Puutus lõetsumise puhin,	II, III	lõötsumise
156	Sõudsavama sammudella	II, III	sammudela
157	Soome sepa sõbrustama	II, III	seppa
158	Kena oru keskeella	II, III	keskeela
161	Kuulsa Soome sepa koda.	II, III	seppa
163	Sädä selget tunnismärki,	II, III	säde
164	Lõetsu puhin lausamada,	II, III	lõõtsu
168	Vana kuulus Soome sepa,	II, III	seppa
177	Elepuna mõega tera —	II, III	helepuna mõõga
178	Tulevad verda tähandes —	II, III	tähendes
179	Oigas aolta alasilta	II, III	aulta
184	Lõetsu suhu sunnitie,	II, III	lõõtsu
186	Pehmitie tulepaistel	II, III	tule paistel
192	Kas sest sünnib mõeka hüva,	II, III	mõõka
195	Astus sepa läve alla,	II, III	seppa
198	«Tere sepa! Taara api	II, III	seppa ... appi
202	Kostis Soome raudakäpa	II, III	raudakäppa
205	Tulijada tunnistada,	II, III	tulijada
206	Mõte mõedul mehe poega	II, III	mõtte mõõdul
208	Vahtis võerast alta kulmu,	II, III	võõrast
209	Pilu silmal pilgaliste,	II, III	pilgeliste

212	<i>Mõetis mõtes mehe määra.</i>	II, III	<i>mõötis mõttes</i>
215	<i>Siisap sahkas raudakäpa:</i>	II, III	<i>raudakäppa</i>
219	<i>Igas peres puhke paika.</i>	III	<i>peeres</i>
233	<i>Tedre poeal puna arja,</i>	II, III	<i>harja</i>
234	<i>Kuke poeal kannuksed,</i>	II, III	<i>kukke</i>
237	<i>Kuule, sepa, raudakäpa,</i>	II, III	<i>seppa, raudakäppa</i>
239	<i>Kas teil hüva mõeka müa,</i>	II, III	<i>mõõka</i>
242	<i>Andke kaupa katsudella,</i>	II, III	<i>katsudela</i>
243	<i>Et ma mõega kindlust mõedan,</i>	II, III	<i>mõõga ... mõõdan</i>
244	<i>Teravusta tunnistellen.»</i>	II, III	<i>tunnistelen</i>
245	<i>Soome sepa kostis vasta:</i>	II, III	<i>seppa</i>
247	<i>Luba kaupa katsudella,</i>	II, III	<i>katsudela</i>
258	<i>Soome sepa, raudakäpa,</i>	II, III	<i>seppa, raudakäppa</i>
262	<i>Mõne mõnusama mõega.</i>	II, III	<i>mõõga</i>
264	<i>Mõtas kambrist kaupa tooma,</i>	II, III	<i>tõttas</i>
265	<i>Tõi siis mõeku kaenla täie,</i>	II, III	<i>mõõku</i>
267	<i>Kaleville katse kaubaks.</i>	II, III	<i>Kaleville</i>
269	<i>Mõega pikust mõetemaie,</i>	II, III	<i>mõõga ... mõõtemaie</i>
271	<i>Käsiplied katsumaie;</i>	III	<i>käsiplied</i>
275	<i>Võttis pideme pihusse.</i>	II, III	<i>võttis</i>
276	<i>Laskis tera lennuskille</i>	II, III	<i>lennuskülle</i>
279	<i>Siis ap rabas raksatilles</i>	II, III	<i>siisap ... raksatelles</i>
280	<i>Mõeka vasta kaljupaku.</i>	II, III	<i>mõõka</i>
		III	<i>kalju paku</i>
282	<i>Sädämeida särisedes:</i>	II, III	<i>sädemeida</i>
286	<i>«Toho, toho! tugevkäsi!»</i>	II, III	<i>tohu, tohu</i>
287	<i>Hüüdis sepa imetelles.</i>	II, III	<i>seppa</i>
292	<i>Võtis varmalt teise mõega,</i>	II, III	<i>võttis ... mõõga</i>
293	<i>Võtis käte kolmandama,</i>	II, III	<i>võttis kätte</i>
294	<i>Laskis tera lennuskille</i>	II, III	<i>lennuskülle</i>
296	<i>Siisap rabas raksatilles</i>	II, III	<i>raksatelles</i>
298	<i>Mõeka vasta kalju paku!</i>	II, III	<i>mõõka ... paku</i>
300	<i>Sädämeida särisedes:</i>	II, III	<i>sädemeida</i>
304	<i>Soome sepa, raudakäpa,</i>	II, III	<i>seppa, raudakäppa</i>
305	<i>Tahmataat aga pajatas:</i>	II, III	<i>paeatas</i>
311	<i>Kange kääle mängiks anda</i>	II, III	<i>käele</i>
313	<i>Käi sa kürest kamberissa,</i>	II, III	<i>kamberisse</i>
314	<i>Too meile mõeku tugevamaid,</i>	II, III	<i>mõõku</i>
318	<i>Teine poega tõtas kürelt</i>	II, III	<i>tõttas</i>
320	<i>Kandis sala kamberiste</i>	II, III	<i>kamberista</i>
321	<i>Kaenla täie kallid mõeku,</i>	II, III	<i>mõõku</i>
326	<i>Võtis mõeka vägevama,</i>	II, III	<i>võttis mõõka</i>
328	<i>Kange käte mängituseks,</i>	II, III	<i>kätte</i>
329	<i>Laškis tera lennuskille</i>	II, III	<i>lennuskülle</i>
331	<i>Siisap rabas raksatilles</i>	II, III	<i>raksatelles</i>
332	<i>Mõeka vasta alasida.</i>	II, III	<i>mõõka</i>
335	<i>Mõek jäi ise murdemata,</i>	II, III	<i>mõõk</i>
339	<i>Soome sepa sahkamate,</i>	II, III	<i>seppa</i>
340	<i>Pilgel nõnda pajatama:</i>	II, III	<i>paeatama</i>
343	<i>Külap leian mõega kirstust</i>	II, III	<i>mõõga</i>
344	<i>Sõasaha sala-kambrist</i>	II, III	<i>sala kambrist</i>
349	<i>Mõega võrra varandusta.</i>	II, III	<i>mõõga</i>
350	<i>Korja kulda kukurusse,</i>	II, III	<i>kukurussa</i>
352	<i>Peningida pungadesse.</i>	II, III	<i>penningida pungadesse.</i>
353	<i>Se'p on mõeka, maksab palju,</i>	II, III	<i>seep on mõõka,</i>
355	<i>Maksab mõeka vendi keskel</i>	II, III	<i>mõõka</i>
358	<i>Kümme paari ärgasida,</i>	III	<i>hürgasida</i>

367	<i>Sületäie sõlgesida,</i>	II, III	<i>süle täie</i>
369	<i>Vie neitsi v . . tu-osa.»</i>	II, III	<i>kaasa vara</i>
372	<i>Seitsme luku sõlmitusest,</i>	II	<i>lukku</i>
374	<i>Toodi välja valgehella,</i>	II, III	<i>valgehela</i>
375	<i>Päikese paistuselle</i>	II, III	<i>paistusele</i>
376	<i>Kenam mõekade kuningas,</i>	II, III	<i>mõõkade</i>
378	<i>Soomesepa pihapiin'ja</i>	II	<i>seppa</i>
379	<i>Raudakäpa rammestaja,</i>	II	<i>raudakäppa</i>
380	<i>Vägavam võimu vaevaja,</i>	II, III	<i>vägevavam</i>
381	<i>Kibedam käte kurnaja:</i>	II, III	<i>kätte</i>
384	<i>Kuulsat mõega kuningada</i>	II, III	<i>mõõga</i>
396	<i>Enne veel kui Soomesepa</i>	II, III	<i>seppa</i>
397	<i>Mõega tööda toimetanud,</i>	II, III	<i>mõõga</i>
399	<i>Sep oli mõeka seitse aastat</i>	II	<i>mõõka</i>
		III	<i>sepp oli mõõka</i>
406	<i>Mõega tera kokukeetnud;</i>	II, III	<i>mõõga . . . kokku keetnud</i>
410	<i>Sündsamaida rammu-sõnu,</i>	II, III	<i>rammu sõnu</i>
411	<i>Voolsamaida võimu-sõnu</i>	II, III	<i>võimu sõnu</i>
412	<i>Kuulsa mõega kuningalle.</i>	II, III	<i>mõõga kuningale</i>
413	<i>Meister oli mõega-tera</i>	II, III	<i>mõõga tera</i>
415	<i>Seitsme sugu vetevolil,</i>	II, III	<i>vette volil</i>
421	<i>Kolmas Virtsu-järve vesi,</i>	II, III	<i>Virtsu järve</i>
424	<i>Märga Ema lätekesest;</i>	II, III	<i>lättekesest</i>
426	<i>Märga Läti luhadelta;</i>	II, III	<i>Lätti</i>
436	<i>Käepide kallimast kullast,</i>	II, III	<i>käepide</i>
437	<i>Kup Kungla-maa kivista;</i>	II	<i>Kunglamaa</i>
		III	<i>kupp Kunglamaa</i>
439	<i>Pannal paksusta peningist,</i>	II, III	<i>penningist</i>
444	<i>Võtis mõekade vanema,</i>	II, III	<i>võttis mõõkade</i>
446	<i>Katsuvaks käsidelle,</i>	II, III	<i>käsidele</i>
447	<i>Laskis tera lennuskille</i>	II	<i>lennuskülle</i>
448	<i>Tuule kiirul tuisatille</i>	II, III	<i>tuisatille</i>
452	<i>Võera vääraline vuhin,</i>	II, III	<i>võõra vääraline</i>
453	<i>Ni kui tõuseks tuule oogu,</i>	II, III	<i>nii . . . hoogu</i>
454	<i>Vihma tuule vingumine,</i>	II, III	<i>vihmatuule</i>
463	<i>Sõmeraida sõelumäie.</i>	II, III	<i>sõõlumäie</i>
466	<i>Kanget käpa kukutelles</i>	II, III	<i>käppa kukutelles</i>
467	<i>Rabas mõeka raksatelles</i>	II, III	<i>mõõka</i>
469	<i>Vägev käsi, võidurikas,</i>	II, III	<i>võidurikkas</i>
471	<i>Lõhkus tükis aluspaku</i>	II, III	<i>aluspakku</i>
473	<i>Mõegale ei jäänud märki,</i>	II, III	<i>mõõgale</i>
474	<i>Krammikesta kusagile.</i>	II, III	<i>kusagile</i>
476	<i>Rõemsal palgil pajatama:</i>	II, III	<i>rõõmsal paeatama</i>
477	<i>«Se'p on mõeka meheline,</i>	II	<i>seep on</i>
		III	<i>see on</i>
		II, III	<i>mõõka</i>
479	<i>Se'p on mõeka kullakaupa,</i>	II, III	<i>seep on</i>
			<i>see on</i>
		II, III	<i>mõõka</i>
481	<i>Se'p on sündind sõariista</i>	II	<i>seep on</i>
		III	<i>see on</i>
482	<i>Kange mehe käsidelle.</i>	II, III	<i>käsidele</i>
484	<i>Mõega hinda väljamaksta,</i>	II, III	<i>mõõga . . . välja maksta</i>
486	<i>Tingimata tasudella:</i>	II, III	<i>tasudela</i>

489	<i>Kümme paari ärgasida,</i>	II, III	<i>härgasida</i>
500	<i>Vie neitsi v. . tu-osa.</i>	II, III	<i>kaasa vara</i>
501	<i>Mõek on minu, hinda sinu;</i>	II, III	<i>mõök</i>
502	<i>Tule Virust võtmaie,</i>	II, III	<i>võttemaie</i>
505	<i>Soome sepa, raudakäpa,</i>	II	<i>seppa, raudakäppa</i>
507	<i>«Võlg on vanast võera oma,</i>	II, III	<i>võõra</i>
508	<i>Laenust ei saa suka laba,</i>	II	<i>sukka</i>
509	<i>Petust kindla põialta;</i>	III	<i>kinda</i>
514	<i>Mõega hinda meie maale,</i>	II, III	<i>mõõga</i>
520	<i>Ajavad ärjad arussa,</i>	II, III	<i>aeavad härjad</i>
522	<i>Krapi kandjad kopelisse,</i>	II	<i>krappi</i>
523	<i>Lüpsi lehmad luhadelle.</i>	II, III	<i>luhadele</i>
531	<i>Kopelis käud kukuvad,</i>	II	<i>kukkuvad</i>
535	<i>Meil on ruunad rahatessa,</i>	II, III	<i>rahadessa</i>
537	<i>Kõrvid karu nahkadessa,</i>	II, III	<i>nahkadessa</i>
542	<i>Vasikaid vaariku mäela,</i>	II, III	<i>mäela</i>
543	<i>Ärgasi heina arussa:</i>	II, III	<i>härgasi</i>
546	<i>Võeraspidu valmistati,</i>	II, III	<i>võõraspidu</i>
549	<i>Kuulsa mõega kuningalle.</i>	II, III	<i>mõõga kuningale</i>
551	<i>Seitse päeva puhkas lõetsu,</i>	II, III	<i>lõõtsu</i>
552	<i>Puhkas vasar, aluspaku</i>	II, III	<i>aluspakku</i>
554	<i>Sepa poead, sellikesed,</i>	II	<i>seppa</i>
555	<i>Puhkas vana Soome sepa.</i>	II, III	<i>seppa</i>
556	<i>Humal uhke põesa oksa,</i>	II, III	<i>põõsa</i>
560	<i>Oli tükind tünderisse,</i>	II, III	<i>tükkind</i>
566	<i>Võtis meele meeste päästa,</i>	II, III	<i>võttis</i>
573	<i>Mehed mütsata mügasid,</i>	III	<i>mütsita</i>
575	<i>Neiud nelja tõllakille,</i>	II	<i>tõllakülle</i>
576	<i>Hüpakille, käpakille.</i>	II	<i>hüppakülle, käppakülle.</i>
		III	<i>hüppakille, käppakille.</i>
578	<i>Tegi tarkuse tõlpiksa,</i>	II, III	<i>tõlbiksa</i>
579	<i>Selged silmad segatselleks,</i>	II, III	<i>selget ... segatseleks</i>
583	<i>Hakas kiuste kiitlemaie,</i>	II, III	<i>hakkas</i>
588	<i>Kuda Saare taadi kana,</i>	III	<i>kuida</i>
593	<i>Eide ella hoitud vara</i>	II, III	<i>hella</i>
594	<i>Kogemata ärakautand.</i>	II, III	<i>ära kautand</i>
595	<i>Enne veel kui pajatusta</i>	II, III	<i>paeatusta</i>
598	<i>Kargas sepa vanem poega,</i>	II	<i>seppa</i>
599	<i>Raudakäpa targem tugi</i>	II	<i>raudakäppa</i>
602	<i>Soome sepa vanem poega</i>	II	<i>seppa</i>
603	<i>Põlevsilmil pajatama:</i>	II, III	<i>paeatama</i>
604	<i>«Lorise sa lobasuuga,</i>	II, III	<i>loba suuga</i>
606	<i>Jäta piiga laitemata,</i>	II, III	<i>jätta</i>
607	<i>Tütar noori teotamata!</i>	II	<i>teutamata</i>
		III	<i>tiutamata</i>
620	<i>Neiu lilled ma nopisin,</i>	II, III	<i>noppisin</i>
621	<i>Rõemu õied ma raiskasin,</i>	II, III	<i>rõõmu</i>
624	<i>Eite tütri eli peale.»</i>	II, III	<i>heli</i>
636	<i>Mõeka tupesta mõllama.</i>	II, III	<i>mõõka tuppesta</i>
637	<i>Mõrtsuka mõega mängila</i>	II, III	<i>mõõga</i>
638	<i>Puistas pää põrandalle;</i>	II, III	<i>põrandale</i>
640	<i>Vasta silmi vendadelle.</i>	II, III	<i>vendadele</i>
641	<i>Soome sepa, raudakäpa,</i>	II	<i>seppa, raudakäppa</i>
644	<i>Poea kõrva põrandalle.</i>	II, III	<i>põrandale</i>
645	<i>Vana sepa vandumaie,</i>	II	<i>seppa</i>
646	<i>Pärast vannet pajatama:</i>	II, III	<i>paeatama</i>

647	«Mõrtsukas, kes kallist mõeka,	II, III	mõõka
649	Ilma süüta hukamisel	II, III	hukkamisel
650	Igaveste ärateotand!	II	ärateutand
		III	äratiutand
651	Häbämata verekoera,	II, III	häbemata
655	Võtke käte vasarad!	II, III	kätte
656	Andke malka mõrtsukalle,	II, III	mõrtsukale
657	Verist palka vaenlaselle,	II, III	vaenlasele
658	Kalli vere kurnajalle!»	II, III	kurnajale
665	Mõrtsukalle verepalka	II, III	mõrtsukale
666	Kulmudelle kukutada.	II, III	kulmudele kukkutada.
670	Vihast mõeka vibutelles	II, III	mõõka
671	Hüüdis ta koleda ealega:	II, III	healega
672	«Toho, tahmalased tontid,	II, III	tohu ... tondid
676	Kuhu hoopki kukutelleb —	II, III	kukkuteleb
677	Senna surma sigitelleb!	II, III	sigiteleb
682	Soome sepa pajatama:	II	seppa
		II, III	paeatama
687	Mõrtsukalle palka mõedab,	II, III	mõrtsukale ... mõõdab
688	Verist verevalajalle.	II, III	verevalajale
689	Mõrtsukas, kes kallist mõeka,	II, III	mõõka
695	Mõeka sunnib võlga maksma,	II, III	mõõka
697	«Saago, saago, ma sajatan,	II, III	saagu, saagu, ma saeataru
698	Saago sind sõariist surmama.	II, III	saagu
700	Saago sulle salamahti	II, III	saagu
701	Mõegast sündima mõrtsukas,	II, III	mõõgast
703	Saago sa soossa surema,	II, III	saagu ... suurema
704	Mäta otsa mädanema,	II, III	mätta
705	Põesastiku pendimaie,	II, III	põõsastiku
707	«Kuule, mõeka, kallis rauda,	II, III	mõõka
709	Märka, mis ma mõteldessa	II, III	mõõteldessa
710	Sala sõnula sajatan:	II, III	saeatan
711	Tõuse, rauda, tapsejaks,	II, III	tappejaks
712	Kasva kaelaleikajaks;	II, III	kaela leikajaks
713	Maksa võlga mõrtsukalle,	II, III	mõrtsukale
715	Kus ei mõted enne käinud,	II, III	mõtted
720	Tormas tuimuselt toasta,	II, III	tuimaselt
722	Sest ei pannud sajatusi	II, III	saeatusi
730	Tuikuv sammul tornadesse	II, III	tornadesse
734	Läks siis viimaks lagedalle	II, III	lagedale
736	Tallas tuikel teeda mõõda,	II, III	tuikel
741	Kus kolm joad kukumaies,	II, III	kukkumaies
745	Võtis võimu väsimusel,	II, III	võttis
757	Sõmeraida sõelumaie;	II, III	sõõlumaie
764	Pajataja paadikese,	II, III	paeataja
768	Lähme saare lagedalle	II, III	lagedale
773	Paisus pääva paisjuselle,	II, III	paistusele
774	Venis vihma volidelle;	II, III	volidele
777	Ladva päik'se ligidalle.	II, III	ligidale
780	Katab kuu ja katab pääva	II, III	kattab ... kattab
782	Matab maa mustakarva	II, III	mattab
783	Pimeduse peitusele.	II, III	peitusele
786	Tamme kipub taevast tõstma,	II, III	kippub
790	Mõethnud sammul mitu maada,	II, III	mõõtnud
794	Kesse tamme kukutelleks,	II, III	kukkuteleks

807	<i>Varjab kinni tähä valge,</i>	II, III	<i>tähe</i>
819	<i>Hakas otsust ajamaie.</i>	II, III	<i>hakkas aeamaie</i>
830	<i>Eit aga nõnda pajatama:</i>	II, III	<i>paeatama</i>
831	<i>«Läksin loogu võtemaie,</i>	II, III	<i>võttemaie</i>
832	<i>Riismeid koku riisumaie,</i>	II, III	<i>kokku</i>
838	<i>Hakasin kolmat võtema.</i>	II, III	<i>hakkasin ... võtema</i>
841	<i>Se'p se kodu kasvand kotkas,</i>	II, III	<i>seep se</i>
849	<i>Kahe vaksa vääraliseks,</i>	II, III	<i>vääraliseks</i>
859	<i>Pöigelane pajatelles:</i>	II, III	<i>paeateles</i>
865	<i>Hakati kaupa tegema.</i>	II, III	<i>hakkati</i>
868	<i>Kulda kaussi anti palgaks.</i>	II	<i>kausi</i>
870	<i>Astus tamme ligemalle;</i>	II, III	<i>ligemale</i>
876	<i>Hakas tamme raiumaie;</i>	II, III	<i>hakkas</i>
879	<i>Tamme hakas tuikumaie,</i>	II, III	<i>hakkas</i>
882	<i>Tamme tüvi katis saare,</i>	II, III	<i>kattis</i>
890	<i>Se'p se kuulus Soomesilda.</i>	II, III	<i>seep se</i>
899	<i>Leina tuba leskedelle,</i>	II, III	<i>leskedele</i>
901	<i>Kus nad vihma veeretusel,</i>	II, III	<i>naad</i>
906	<i>Lauleja lusti kamberi,</i>	II	<i>laulia</i>
		III	<i>laulja</i>
934	<i>Keder oli keskel kehva kambris,</i>	II, III	<i>kedr</i>
936	<i>Lõnga lõime Looja lätel,</i>	II	<i>lättel</i>
		III	<i>kättel</i>
939	<i>Ilus oli võte võtijalle,</i>	II, III	<i>võtte võttiale</i>
940	<i>Eie kena kedrajalle;</i>	II, III	<i>kedrajale</i>

Suuremate muutustena võib märkida järgmisi.
Ümber redigeeritud on mõned värsid

XIII loost:

969	<i>Puistan munad võera pesa,</i>	II, III	<i>Lennan lustil luhadele</i>
970	<i>Poead laial paisumaie.»</i>	II, III	<i>Õnnepidu otsimaie.»</i>
977	<i>Kustutati tuli toasta</i>	II, III	<i>Naabri mängi nalja pärast,</i>
978	<i>Sünnitati salamängi</i>	II, III	<i>Peitus' mängi pidamaie;</i>
984	<i>Meelest kõigemagusamad.</i>	II, III	<i>Meelest mõned magusamad.</i>

XIV loost:

59	<i>Sala õnne sünnitused</i>	II, III	<i>Palged alles punetasid</i>
60	<i>Panid palged punetama:</i>	II, III	<i>Neitsidel veel naljatusest,</i>
61	<i>Iga sõsar arvas ise</i>	II, III	<i>Misga õo neil õnne mängil</i>
62	<i>Paremada panti saanud.</i>	II, III	<i>Lustilikult mööda läinud.</i>

XV loost:

228	<i>Kas sa kanad kabestasid,</i>	II, III	<i>Kas sa kanadele kurja,</i>
229	<i>Masajalad magatasid,</i>	II, III	<i>Masajalgadele mõnda</i>
230	<i>Nikastasid neiuniuded,</i>	II, III	<i>Kahjuliku kasvatanud</i>
231	<i>Pigistasid piigakesed?»</i>	II, III	<i>Süüdeliku sünnitanud?»</i>
237	<i>Masajalgil magadesse,</i>	II, III	<i>Masajalgil mängidesse</i>
238	<i>Õösel õnneks õrnadelle</i>	II, III	<i>Õösel õnneks olen annud,</i>
239	<i>Salamahti sobitasin.»</i>	II, III	<i>Salamahti sobitanud.</i>
267	<i>Siis pean enne sõnaldamist,</i>	II, III	<i>Siis pean andeks palumaie:</i>
268	<i>Enne asja avaldamist</i>	II, III	<i>Tük on jutust läinud tuulde</i>
269	<i>Enne laulu lõksatamist</i>	II, III	<i>Teine vette veeretatud.</i>
465	<i>Nõnda, sõbrad, signessa</i>	II, III	412 <i>Kuhu Kalev kivi kiiluks</i>
466	<i>Vanal aeal v-tu-oja</i>	II, III	413 <i>Viskand vesi vāravasse.</i>
469	<i>Kurja oja kiilutanud,</i>	II, III	415 <i>Kui sai oja kiilutanud.¹⁰</i>

¹⁰ Vahelejätted on toimunud oluliselt obstsöönsete kohtade arvel, välisel survel. (Vt. Kreutzwaldi kirjavahetus III, lk. 189—212.)

Esimesest trükist on jäetud vahele järgmised värvid: 270—290; 365—367; 381—385; 400—407; 418; 426; 431—433; 441; 446; 448; 450—454; 457; 462—463; 468.

Kolmandas trükis on vist küll juhuslikult jäänud vahele mõned värvid, nii I loo värvid 578 ja 706, IV loo v. 485, V loo v. 675, VI loo v. 78, VII loo v. 508; XVI loo v. 1059; XVII loo v. 746.

Juhuslikult on nähtavasti ka sõnu III trüki värssides ära vahetatud, nii I loos v-des 490 ja 491 vahetatud *tallatie* ja *jändatie*.

Muidu on parandud enamikus ortograafilised, millest tähtsamatena esitatu järgmised.

h on toodud sõnade algusse: *erne* — *herne* (II 31); *ilja* — *hilja* (II 60); *iuksid* — *hiuksid* (II 339).

ää > äe *käässa* — *käessa* (Sj. 88).

õe > õõ: *rõemulan* — *rõõmulan* (I 624).

Järgsilbi o > u: *koeo* — *koeu* (I 386); *praego* — *praegu* (II 62); *toho* — *tohu* (VI 286).

-des: *leinades* — *leيناتes* (I 452).

lle > le: *kuulutelle* — *kuulutele* (I 17); *vettedelle* — *vettedele* (I 439).

-mata: *Tuule-oost tuiskamatta* — *Tuule-hoost tuiskamata* (I 57).

III välte klusiil: *Mis ma laulan närtsind noka* — *nokka* (I 19); *lipa* — *lippa* (I 303); *lätel* — *lätteil* (II 141); *api* — *appi* (IV 516).

Partitiivi lõpp t: *voodid* — *voodit* (II 486).

Mitmuse genitiiv: *laulikude* — *laulikute* (II 83).

j > e: *ajab* — *aeab* (I 46); *pajatas* — *paetas* (I 243).

Pikk vokaal teise vokaali ees või järel: *uue* — *ue* (I 845); *kuued* — *kued* (I 306); *nõukal* — *nõuukal* (II 776).

Murdeline peitus on parandatud *peidus* (Sj. 104).

rss > rs: *värssisida* — *värsisida* (Sj. 117); *marssis* — *marsis* (VI 140), III tr. *marssis*.

määla > mäela (VI 542).

hästi > häästi (Sj. 230).

nad > naad (Sj. 231).

Tegijanimi: *küsjalle* — *küsjale* (II 239); *tegija* — *tegia* (I 763).

Kokku- ja lahkukirjutamine: *väljapaiskaks* — *välja paiskaks* (III 558); *mööda-läinud* — *mööda läinud* (VII 292). *Arjutantsi hakatie* — *Arju tantsi hakatie* (I 391).

Kokku: *õilme-karva* — *õilmekarva* (Sj. 40).

Aga: *kasu-ema* — *kasu ema* (I 313); *eha-tütar* — *eha tütar* (I 646); *vaimu-äbarikud* — *vaimu äbarikud* (Sj. 36). Parandatud on mõned trükivead: I ja II tr. *randameeste* — III tr. *raudameeste* (XX 295); *siad* — *siiad* (XIX 620). Ka värvi silpide arvu normaliseerimiseks on juurde toodud mõni silp: *astugem* — *astugeme* (I 723).

Objekt: *Kel ei kasva kohendaja* — *kohendajat* (Sj. 203); *Kuulge mo kõne* — *kõnet* (Sj. 293); *Leiad mäge lagedalta* — *mäe* (VI 114, 138).

Derivatsioonilaseid muutusi: *Kalevallas* — *Kalevalas* (I 62); *üksine* — *üksina* (I 127); *liivakuie* — *liivikuie* (I 225); *neiu* — *neidu* (I 429) jm.

Esimeses trükis leidub sõna *kõrgel-saarel*, teises *kõrgel saarel*, alles kolmandas *Kõrgelsaarel* (IX 201), millest võib järeldada, et tegemist on sellenimelise saarega.

On asendatud veel üksikuid sõnu, nii on X 741 toodud obstsöönse sõna asemele II ja III trükis *kaasavara*; XII 566 *mehekuju* : *mehekuue* : *mehekene* (III tr.).

ПРИМЕРЫ ДЛЯ СРАВНЕНИЯ I—III ИЗДАНИЙ ЭПОСА «КАЛЕВИПОЭГ»

Э. Лаугасте и А. Рым

Резюме

При жизни Крейцвальда «Калевипоэг» вышел в трех изданиях (1857—1861, 1862, 1875), которые отличаются между собой в языковом отношении. Больше языковых исправлений сделано во втором издании, по которому и опубликовано третье издание. В XV главе произведены значительные сокращения, опущено 64 стихов. О редакционных различиях между отдельными изданиями дает представление настоящее сравнение, для чего сопоставлены отличающиеся между собой стихи из трех глав.

A COLLATION OF SOME EXTRACTS FROM THE 1st-3rd EDITIONS OF THE "KALEVIPOEG"

E. Laugaste and A. Rõõm

Summary

Three editions (1857—1861, 1862, 1875) of the folk epic "Kalevipoeg" appeared during the lifetime of Fr. Kreutzwald and they differ substantially as regards their language. A larger number of linguistic corrections were made in the second edition which forms the basis of the third. In Canto XV there is a somewhat longer omission amounting to 64 verses. The present collation of verses differing in three chapters of the various editions provides an idea of the differences due to editing.